Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2024/25

Destinace (země, město): Německo, Erfurt a Jena

Jméno, příjmení: Aneta Bučková

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Univerzita Erfurt, Filozofická fakulta, Seminář slavistické literární vědy; Univerzita Friedricha Schillera v Jeně, Filozofická fakulta, Institut slavistiky a kavkazských studií

Úvodem

Následující stránky zachycují třetí rok činnosti lektorátu českého jazyka a literatury, který působí paralelně na dvou univerzitách. Tato meziinstitucionální spolupráce přináší nejen organizační výzvy, jež vyžadují pečlivou koordinaci a otevřenou komunikaci všech zúčastněných, ale zároveň nabízí jedinečnou příležitost obohatit výuku o různé přístupy a perspektivy. Díky tomuto propojení se daří rozšiřovat nejen studijní nabídku, ale i kulturní život v obou městech.

I. Charakteristika pracovišť, možnosti studia

Univerzita v Erfurtu funguje ve své současné podobě od roku 1994, přesto se řadí mezi nejstarší univerzity v Německu. Její původ sahá až do roku 1379, přičemž po uzavření v roce 1816 byla její činnost znovu obnovena až v 90. letech minulého století. Od té doby se profiluje jako instituce zaměřená na humanitní obory a učitelství. V současnosti ji navštěvuje přibližně 5700 studentek a studentů.[1] Slavistika je zde součástí Semináře literární vědy, přičemž hlavním vyučovaným jazykem je ruština, kterou lze doplnit češtinou.

[1] https://www.uni-erfurt.de/universitaet/profil/portraet, 16. 7. 2025.

Univerzita Friedricha Schillera v Jeně, založená roku 1558, staví na své bohaté tradici a dlouhé akademické historii. V uplynulém akademickém roce zde studovalo 17 046 studentů[2], což výrazně kontrastuje s menším rozsahem pracoviště v Erfurtu. Lektorát je začleněn do Institutu slavistiky a kavkazských studií, který nabízí široké spektrum jazyků a kultur. Vedle češtiny je možné studovat ruštinu, ukrajinštinu, polštinu, bosenštinu / chorvatštinu / srbštinu / makedonštinu a bulharštinu. Z neslovanských jazyků pak institut nabízí albánštinu, řečtinu a gruzínštinu. Češtinu lze aktuálně studovat jako druhý slovanský jazyk doplňující ruštinu, přičemž tento systém právě prochází revizí s cílem umožnit studium češtiny (stejně jako dalších slovanských jazyků) i jako jazyka prvního.

II. Výuka a počty a složení studujících

Ve třetím roce společného lektorátu byla šestnáctihodinová dotace lektorátu z důvodu počtu studujících soustředěna o něco více v Jeně než v Erfurtu; zároveň byly vytvořeny kurzy propojující studující z obou univerzit. V Erfurtu se v zimním semestru uskutečnil kurz *Čeština B2.1* otevřený i pro studující z Výmaru a Jeny (4 h týdně) a kurz *Szenische Literaturverarbeitung* (Scénické zpracování literatury, k jeho obsahu – viz níže). V letním semestru byl v Erfurtu vyučován kurz B2.2 (4 h týdně) a kurz *Prosa auf der Bühne – vom Text zur Performance* (Próza na jevišti – od textu k performanci, 2 h týdně, viz níže). Jazykový kurz v zimním semestru navštěvoval jeden student z Erfurtu. Zkušenosti ukazují, že skutečná výstupní úroveň kurzu B2.2 odpovídá spíše úrovni A2–B1, což souvisí s omezenou hodinovou dotací danou strukturou jazykového centra, které uděluje kredity.

V Jeně se v zimním semestru konaly klasické jazykové kurzy *Základní kurz češtiny A* (4 h týdně), *Pokročilý kurz češtiny A* (4 h týdně) a *Hlavní kurz češtiny A* (4 h týdně). Poprvé byl nabízen seminář *Interkulturelle Aspekte des literarischen Übersetzens* (Interkulturní aspekty literárního překladu) pro dvě studentky navazujícího magisterského oboru *Literarisches Übersetzen in Theorie und Praxis* (Literární překlad v teorii a praxi), více o náplni kurzu viz níže.

V letním semestru navázaly *Základní kurz češtiny B* (4 h týdně), *Pokročilý kurz češtiny B* (4 h týdně) a *Hlavní kurz češtiny B* (4 h týdně). Základní kurz navštěvovalo v zimním semestru 6 studujících, v letním semestru 5 studujících. Pokročilý kurz navštěvovali v obou semestrech 3 studující. Hlavní kurz byl současně kurzem B2 podle erfurtského systému (viz výše). V zimním semestru

[2] https://www.uni-jena.de/179399/zahlen-fakten, 16. 7. 2025.

ho navštěvoval jeden výše zmíněný student z Erfurtu, čtyři studující z Jeny a a jedna odborná asistentka z jiné fakulty. V letním semestru jej navštěvovali 3 studující z Jeny. Výstupní úrovní základních kurzů je A1, u pokročilých kurzů se pohybuje na úrovni A2 až B1.

Součástí překladatelského semináře *Interkulturní aspekty literárního překladu* byly aktivity přesahující rámec běžné výuky. V prosinci 2024 se uskutečnil rozhovor a krátká překladatelská dílna s překladatelkou Martinou Lisou. Událost byla díky platformě Zoom otevřená i odborné veřejnosti a studentům a studentkám jiných univerzit, a to jak z Německa, tak z Česka. Na koncepci a moderaci se podílely studentky ze zmíněného semináře, pro které to byl jednak cenný vhled do jejich budoucího oboru, jednak příležitost k prohloubení organizačních a komunikačních dovedností.

Mimo to se zapojily jako porotkyně překladatelské soutěže Českých škol bez hranic *ČESKY rozumím, mluvím, píšu, čtu a překládám!*, ve které měly za úkol kriticky zhodnotit překlady dětí s češtinou jako zděděným jazykem a napsat krátký posudek v českém jazyce. Podle svých slov pro ně bylo poučné vyzkoušet si pohled „z druhé strany“, kdy nebyly hodnoceny, nýbrž musely objektivně, ale s respektem hodnotit jiné.[3]

V jazykových kurzech lektorka primárně pracovala s učebnicí *Česky krok za krokem* z autorské dílny Lídy Holé. Výuku dále obohacovaly materiály z řady *Čeština Expres* (taktéž od týmu Lídy Holé) a *Čeština pro cizince* od Marie Boccou Kestřánkové, Dagmar Štěpánkové a Kateřiny Vodičkové. Velmi přínosné se ukázaly být také materiály zaměřené na výslovnost – zejména *Výslovnost spisovné češtiny* od Zdeny Palkové a Jitky Veroňkové a *Souhrnná a tematická cvičení k nácviku výslovnosti a mluvené češtiny pro cizince* od Jitky Veroňkové. Tyto materiály byly využívány i prostřednictvím online platformy ProCzeFor.

V rámci čtenářských aktivit se studující věnovali textům z edice Adaptovaná próza vydávané nakladatelstvím Akropolis – konkrétně titulům *O pejskovi a kočič*ce (A1) a *Pohádky* (A2). Doplňkově pracovali také s vybranými články z časopisu *Ahoj*.

Nad rámec skupinové výuky lektorka opět nabídla individuální lekce neurojazykového koučinku (v každém semestru pro dva zájemce). Studující se v nich zaměřovali na své osobní cíle v oblasti gramatiky a aktivního užívání jazyka. Klíčovým prvkem byl partnerský dialog, v němž studující

[3] Krátkou reflexi lektorky naleznete v newsletteru *Českých škol bez hranic*: https://mailchi.mp/49760e542cbf/newsletter-csbh-17284650, 17. 7. 2025.

přebíral odpovědnost za vlastní pokrok. Koučink vycházel z poznatků o fungování mozku a principech efektivního učení.

Studentky a studenti hodnotili kurzy velmi pozitivně. Oceňovali pestrou škálu aktivit, propojení jazykových dovedností a důraz na praktické využití češtiny. Zvlášť vyzdvihovali výuku vedenou s nadšením, jasnými vysvětleními a podporující atmosférou, která jim umožnila mluvit bez obav z chyb. Podle jejich slov sehrála důležitou roli i vstřícná a motivující podpora ze strany lektorky, která přispěla k jejich větší sebedůvěře a chuti učit se dál.

Všech výše popsaných kurzů se zúčastnili studenti a studentky nejrůznějších oborů a stupňů studia. Zastoupeny byly například historie, mezinárodní vztahy, matematika a slavistika. S tím souvisí i pestrost motivací pro výběr češtiny – důvodem mohou být rodinné či partnerské vazby, geografická blízkost či zájem o český jazyk a kulturu.

Zatímco cílem pravidelně nabízených jazykových kurzů bylo rozvíjet všechny složky komunikační kompetence a upevňovat slovní zásobu i gramatiku, literární a divadelní kurzy měly v uplynulém roce výrazně interdisciplinární charakter. Propojovaly jazykové, kulturní a interpretační dovednosti a nabízely studentům možnost aktivního zapojení do výuky prostřednictvím dramatické výchovy. Práce s originálními českými texty zasazenými do historického a společenského kontextu rozvíjela nejen jazykovou, ale i sociokulturní kompetenci.

Kurzu *Scénické zpracování literatury* se v zimním semestru zúčastnilo 14 studujících literární vědy. Jeho cílem bylo připravit zúčastněné na veřejnou prezentaci českých literárních textů v německém překladu. Kurz tak nabídl holistické doplnění jinak velmi teoretického studijního oboru. Umožnil studujícím uvést schopnost analýzy literárního textu do praxe a zprostředkovat jej poutavou formou publiku. V průběhu semestru se skupina seznámila s humoristickým románem Zdeňka Jirotky *Saturnin* a s experimentální poezií ze sbírky *Antikódy* od Václava Havla. Studenti a studentky tento kurz hodnotili jako přínos po odborné i osobní stránce. Ocenili mimo jiné nabídku „divadla pro introverty“, kde měli možnost se kreativně rozvíjet bez tlaku na nastudování plnohodnotné divadelní inscenace.

Na toto první „ohledávání“ práce s vlastním hlasem a s prezentací literatury navázal v letním semestru výše zmíněný divadelní kurz *Próza na jevišti – od textu k performanci*. Jeho cílem bylo vytvoření krátkého divadelního představení a jeho prezentace v rámci univerzity. Kurzu se zúčastnilo 9 studentek, z nichž tři absolvovaly již výše popsaný kurz přednesu. Tato skutečnost

svědčí o atraktivitě kreativních způsobů výuky pro některé studující. K inscenaci lektorka zvolila povídku *Věštkyně* od Karla Čapka. Premiéra na konci semestru měla u publika skvělý ohlas, který byl pro studentky plně zaslouženou odměnou za jejich cílevědomé úsilí a týmovou práci. V závěrečné reflexi účastnice ocenily mimo jiné možnost aktivního zapojení do tvůrčího procesu a rozvoj komunikačních dovedností, který jim pomůže nejen při studiu, ale také v osobním životě.[4]

Performativní kurzy zaměřené na literaturu představují cennou příležitost, jak nahlížet českou kulturu z nových, často nečekaných perspektiv. Díky metodám, které propojují kognitivní učení s emocionálním a tělesným prožitkem, se studující aktivně zapojují do výuky a upevňují své znalosti dlouhodobě. Zpětná vazba ukazuje, že právě tyto zážitky mohou podpořit hlubší osobní i profesní zájem o český jazyk a kulturu.

Pravidelnou výuku doplňují individuální konzultace a práce s platformou Moodle, kde jsou dostupné materiály z hodin, domácí úkoly i aktuální informace o české společnosti, politice a kultuře. Studující zde také odevzdávají své texty.

Jako další ze strategií, jak prohloubit zájem studujících o češtinu a motivovat je k dlouhodobému studiu, lektorka zvolila kreativní workshopy nad rámec klasických lekcí. Jednou za semestr pozvala studující ze všech jazykových kurzů na tvořivou dílnu, ve které mohli aplikovat a prohloubit své jazykové znalosti a seznámit se se specifickým tématem z české literatury a kultury. V zimním semestru se studující zabývali pražskými legendami (o založení města Prahy a o Golemovi), které nechali ožít v improvizovaných scénách.

Novela *Jozova Hanule* od Květy Legátové se stala námětem komplexnější dílny v letním semestru. Úkolem studujících bylo vstoupit do role mladé lékařky Elišky, která prchá před pronásledováním ze strany gestapa do malé vesničky v horách, kde na sebe musí vzít novou identitu.[5]

Seznámit erfurtské studující s Českou republikou a nadchnout je pro region Moravy bylo cílem exkurze do Brna v březnu 2025. Akci předcházel v zimním semestru 2024/25 seminář *Eine globalisierte Peripherie: Mähren im 20. und 21. Jahrhundert* (Globalizovaná periferie: Morava ve 20. a 21. století) vedený Holtem Meyerem z erfurtské slavistiky a Miroslavem Zelinským

[4] Krátký článek a fotografie z premiéry: https://www.uni-erfurt.de/philosophische-fakultaet/seminare-professuren/literaturwissenschaft/professuren/slawistische-literaturwissenschaft/aktuelles-1/news-detail/pemiere-der-theaterauffuehrung-die-wahrsagerin, 17. 7. 2025.

[5] Více informací o workshopu *Jozova Hanule*: https://www.uni-erfurt.de/philosophische-fakultaet/seminare-professuren/literaturwissenschaft/professuren/slawistische-literaturwissenschaft/aktuelles-1/news-detail/kreativer-tschechisch-workshop, 16. 7. 2025.

z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Interdisciplinárně pojatý kurz, který byl otevřen pro studující všech oborů, se zaměřil na literaturu, historické události a architekturu spjatou s Brnem a jižní Moravou. Program zahrnoval výlet do Zlína, prohlídku vily Tugendhat a Památníku Leoše Janáčka. Zlatým hřebem bylo setkání se spisovatelkou Kateřinou Tučkovou, která skupinu provedla německým Brnem včetně takzvaného brněnského Bronxu, kam umístila děj svého románu *Vyhnání Gerty Schnirch*.[6]

III. Činnost nad rámec pracovních povinností, zapojení do aktivit semináře/institutu

V obou uplynulých semestrech se lektorka spolupodílela na akcích, které pomáhají rozšiřovat povědomí o české historii a kultuře prostřednictvím literatury. V říjnu 2024 navštívila univerzitu v Jeně německá spisovatelka Rebecca Maria Salentin, která představila svou nejnovější knihu s názvem *Iron Woman*. V poutavém vyprávění o tom, jak na kole projela celou bývalou železnou oponu, nabízí originální reflexi současných vztahů mezi Východem a Západem v rámci Evropy. Akci finančně podpořila durynská Landeszentrale für Politische Bildung (Zemské středisko pro politické vzdělávání) a na její organizaci se podílel také polský lektorát v čele s lektorem Dawidem Kitou. Čtení, moderované lektorkou, tak bylo zasazeno do širšího rámce oslav 20 let od vstupu České republiky, Polska a dalších zemí do Evropské unie. Na konci závěrečné zprávy se nachází foto dokumentující závěrečnou autogramiádu.

V dubnu 2025 se v Erfurtu uskutečnil *Literární salon*. Byl to večer věnovaný diskusi o románu *Honzlová* od Zdeny Salivarové, který vyšel v roce 2024 v německém překladu Sophie Marzolff v nakladatelství Mitteldeutscher Verlag pod názvem *Ein Sommer in Prag*. Interaktivním večerem provázela lektorka spolu se Sabine Zubarik z Evangelische Akademie Thüringen (Evangelické akademie Durynska), která se stala spolupořadatelem akce v útulném prostředí knihkupectví Contineo, již tradičním místě konání bohemistických literárních čtení v Erfurtu. Kooperace s Evangelickou akademií umožnila setkání čtenářů a čtenářek různých generací. Zatímco pamětníci a pamětnice porovnávali situace z románu zobrazujícího totalitní Prahu 50. let se svými vlastními zážitky z doby před pádem železné opony, erfurtští studující doplnili paralely ze své současné životní zkušenosti. Toto srovnání zúčastněným přiblížilo nadčasový charakter

[6] Článek o exkurzi a fotografie: https://www.uni-erfurt.de/philosophische-fakultaet/seminare-professuren/literaturwissenschaft/professuren/slawistische-literaturwissenschaft/aktuelles-1/news-detail/exkursion-nach-maehren-eine-globalisierte-peripherie, 17. 7. 2025.

tématu moci a jejího zneužití. Studentky z divadelně zaměřeného semináře (viz výše) přednesly ukázky z románu, které otevřely diskusi.[7]

Další akcí, při které se studenti a studentky zapojili do zprostředkování české literatury širší veřejnosti, byla erfurtská *Noc vědy* v listopadu 2024. Lektorka v jejím rámci nabídla nejen „ochutnávkový" kurz češtiny, jenž slavil úspěch již v roce 2023, ale také *Literárního průvodce Prahou*. Studující si připravili přednes krátkých ukázek z děl Lenky Reinerové, Jaroslava Rudiše a dalších, o kterých pak vedli dialog s návštěvníky z řad veřejnosti. Vzniklo tak další vzácné propojení odborné literárněvědné diskuse se zkušeností laických čtenářů a čtenářek. Akci navštívila a práci lektorátu ocenila také děkanka Filozofické fakulty Sabine Schmolinsky.

Noc vědy proběhla s bohemistickým zapojením také v Jeně. Zde lektorka využila bohaté jazykové nabídky Institutu slavistiky a kavkazských studií (viz výše) ve spolupráci s lektorkou bulharštiny Gerganou Börger a bývalým lektorem ukrajinštiny Olehem Nikishovem zorganizovala *Slawische Sprachbar* (Slovanský jazykový bar). V bleskovém jazykovém kurzu představili základy češtiny, ukrajinštiny a bulharštiny a nabídli lingvistické srovnání západo-, východo- a jihoslovanského jazyka. Ve druhé části večera následovala ochutnávka typických pokrmů (například českých koláčů) a společné zpívání ve všech třech jazycích.

Adventní doba je v Německu stejně jako v Česku časem setkávání. Lektorka této tradice využila společně se studentkami a studenty slavistiky a kolegyněmi a kolegy z Jeny uspořádala vánoční večírek věnovaný sdílení vánočních tradic ze slovanských kultur. Kromě příspěvků studentů českého jazyka byly milým bonusem krátké prezentace studentek jiných oborů pocházejících z České republiky. Toto propojení studentů se zájmem o češtinu a rodilých mluvčích studujících v Německu je nesmírně cenné a skrývá nemalý potenciál vzájemného učení a obohacování. Nesměla chybět ani německá koleda *Stille Nacht* (Tichá noc), kterou si zúčastnění zazpívali v několika slovanských jazycích včetně češtiny. Na konci závěrečné zprávy se nachází skupinové foto z této události.

V Erfurtu vystoupily studentky z literárněvědného semináře s přednesem Čapkova apokryfu *Svatá noc* na *Vánoční přednášce*, neformálním setkání s literárními referáty s vánoční tematikou, punčem a cukrovím. Z hlediska lektorátu byla tato akce pěknou příležitostí pro šíření povědomí o netradiční výuce české literatury (viz výše).

[7] Článek o Literárním salonu a fotografie z akce: https://www.uni-erfurt.de/philosophische-fakultaet/seminare-professuren/literaturwissenschaft/professuren/slawistische-literaturwissenschaft/aktuelles-1/news-detail/literarischer-salon-ein-sommer-in-prag-literatur-lebendig-gemacht, 17. 7. 2025.

Na závěr letního semestru proběhla v Jeně letní slavnost spolu s rozloučením s profesorkou Andreou Meyer-Fraatz. Lektorka se i zda zapojila do organizace a spolu s kolegyní Martinou Berrocal se postarala rovněž o hudební program. Podobné společenské události jsou důležité pro soudržnost institutu a motivaci studujících pokračovat v učení češtiny.

XIV. pracovní setkání lektorek a lektorů češtiny jako cizího jazyka na německojazyčných univerzitách se stalo vítanou příležitostí pro navazování a upevňování kontaktů mezi bohemistickými pracovišti a sdílení dobré praxe. Tématem se stala otázka „Jak se řekne never again dnes?“ neboli využití umělecké reflexe války, holocaustu a míru u příležitosti 80. výročí konce 2. světové války.[8] Lektorka představila svůj kreativní workshop *Čeští Němci – dívka jménem Uršula* zaměřený na české reálie a využívající metody dramatické výchovy.

Novinkou akademického roku 2024/25 bylo založení instagramového účtu Tschechisch_in_Thueringen (Čeština v Durynsku).[9] Cílem je rozšiřovat povědomí o konaných akcích i o možnostech studia češtiny. Studující se v průběhu roku aktivně podíleli na vytváření příspěvků o české kultuře nebo o své osobní zkušenosti s češtinou.

IV. Pracovní podmínky, vybavenost pracoviště

Na obou univerzitách má lektorka k dispozici pracovní stůl a může využívat místní počítačové vybavení. V Erfurtu má vlastní malou kancelář, kde je umístěna také knihovna lektorátu; v Jeně sdílí kancelář se třemi dalšími kolegy a kolegyněmi. Technické zázemí pro tisk, kopírování a skenování je na obou pracovištích dostupné a většinou bezproblémově funkční, stejně jako internetové připojení. Kvalita vybavení učeben je však různorodá – projektor, reproduktory či HDMI připojení nejsou vždy samozřejmostí, což může výuku komplikovat.

Lektorka v Durynsku působí bez pracovní smlouvy s některou z univerzit. V Jeně získala status hostující vědkyně (Gastwissenschaftlerin), který jí umožňuje využívat univerzitní infrastrukturu. V Erfurtu se tento status nepodařilo z administrativních důvodů získat, což vyžaduje individuální řešení některých situací – například v případě proplacení cestovních nákladů spojených s exkurzí bylo nutné uzavřít speciální smlouvu.

Erfurt 21. července 2025 Mgr. et BcA. Aneta Bučková, M. A.

[8] Článek o setkání: https://www.phil.muni.cz/zamestnanec/clanky/lektori-a-lektorky-cestiny-jako-ciziho-jazyka-se-sesli-na-filozoficke-fakulte, 16. 7. 2025.

[9] Instagramové příspěvky je možné sledovat zde: https://www.instagram.com/tschechisch_in_thueringen/#, 17. 7. 2025.

Fotografická příloha

Literární čtení s Rebeccou Marií Salentin

Vánoční večírek v Jeně